

Bryssel 20.5.2020
COM(2020) 543 final

KOMISSION KERTOMUS

Tšekki

**Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 126 artiklan 3 kohdan nojalla
laadittu kertomus**

KOMISSIION KERTOMUS

Tšekki

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 126 artiklan 3 kohdan nojalla laadittu kertomus

1. JOHDANTO

Komissio antoi 20. maaliskuuta 2020 tiedonannon vakaus- ja kasvusopimuksen yleisen poikkeuslausekkeen aktivoinnista. Lauseke, josta säädetään asetuksen (EY) N:o 1466/97 5 artiklan 1 kohdassa, 6 artiklan 3 kohdassa, 9 artiklan 1 kohdassa ja 10 artiklan 3 kohdassa sekä asetuksen (EY) N:o 1467/97 3 artiklan 5 kohdassa ja 5 artiklan 2 kohdassa, helpottaa finanssipolitiikan koordinoitua talouden vakavan taantuman yhteydessä. Tiedonannossaan komissio oli neuvoston kanssa samaa mieltä siitä, että kun otetaan huomioon odotettavissa oleva covid-19-epidemian aiheuttama vakava talouden taantuma, tämänhetkiset olosuhteet mahdollistavat lausekkeen aktivoinnin. Jäsenvaltioiden valtiovarainministerit yhtyivät komission arvioon 23. maaliskuuta 2020. Yleisen poikkeuslausekkeen aktivointi mahdollistaa tilapäisen poikkeamisen julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitteeseen tähtäävältä sopeuttamisuralta edellyttäen, että tämä ei vaaranna julkisen talouden kestävyyttä keskipitkällä aikavälillä. Korjaavan osion osalta neuvosto voi myös päättää komission suosituksesta hyväksyä tarkistetun julkisen talouden kehityspolun. Yleinen poikkeuslauseke ei keskeytä vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisia menettelyjä. Se antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden poiketa niistä julkista taloutta koskevista vaatimuksista, joita tavallisesti sovellettaisiin, ja samalla komissiolla ja neuvostolla on mahdollisuus toteuttaa tarvittavat politiikan koordinoitumisenpiteet vakaus- ja kasvusopimuksen puitteissa.

Tšekin viranomaisten 31. maaliskuuta 2020 ilmoittamat ja Eurostatin¹ myöhemmin vahvistamat tiedot osoittavat, että Tšekin julkisen talouden ylijäämä oli 0,3 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2019, kun taas julkisen talouden bruttovelan määrä oli 30,8 prosenttia suhteessa BKT:hen. Vuoden 2020 lähentymisohjelman mukaan Tšekin alijäämä on 5,1 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2020, kun taas velan ennakoitua olevan 37 prosenttia suhteessa BKT:hen.

Vuodeksi 2020 ennakoitu alijäämä on lähtökohtaisesti näyttönä vakaus- ja kasvusopimuksessa määritellyn liiallisen alijäämän olemassaolosta.

Tätä taustaa vasten komissio on laatinut tämän kertomuksen, jossa analysoidaan, noudattaako Tšekki perussopimuksen alijäämäkriteeriä. Velkakriteeriä voidaan katsoa noudatetun, koska velkasuhde on vuonna 2019 alle perussopimuksen mukaisen viitearvon, joka on 60 prosenttia suhteessa BKT:hen. Kertomuksessa otetaan huomioon kaikki merkitykselliset tekijät, ja siinä otetaan asianmukaisesti huomioon myös covid-19-pandemiaan liittyvä merkittävä talouden häiriö.

¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10294648/2-22042020-AP-EN.pdf/6c8f0ef4-6221-1094-fef7-a07764b0369f>

Taulukko 1. Julkisen talouden alijäämä ja velka (% suhteessa BKT:hen)

		2016	2017	2018	2019	2020 KOM	2021 KOM
Alijäämäkriteeri	Julkinen talouden rahoitusasema	+0,7	+1,5	+0,9	+0,3	-6,7	-4,0
Velkakriteeri	Julkinen talouden bruttovelka	36,8	34,7	32,6	30,8	38,7	39,9

Lähde: Eurostat, komission kevään 2020 talousennuste

2. ALIJÄÄMÄKRITERI

Vuoden 2020 lähentymisohjelman perusteella Tšekin julkisen talouden alijäämän ennakoitaan kasvavan 5,1 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2020, eli se ylittää perussopimuksen mukaisen viitearvon, joka on 3 prosenttia suhteessa BKT:hen, eikä ole lähellä sitä.

Perussopimuksessa määrätyn viitearvon ennakoitu ylittyminen vuonna 2020 on poikkeuksellinen, koska se johtuu talouden vakavasta taantumasta. Komission kevään 2020 talousennusteessa otetaan huomioon covid-19-pandemian vaikutus ja ennustetaan reaalisena BKT:n supistuvan 6,2 prosenttia vuonna 2020.

Perussopimuksen viitearvon ennakoitu ylittyminen ei ole komission kevään 2020 talousennusteen perusteella väliaikaista, ja julkisen talouden alijäämän ennustetaan jäävän yli 3 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2021.

Yhteenvedon voidaan todeta, että vuodeksi 2020 ennakoitu alijäämä ylittää perussopimuksen 3 prosentin viitearvon eikä ole sitä lähellä. Ennakoitua ylittymistä pidetään perussopimuksessa ja vakaus- ja kasvusopimuksessa määriteltynä poikkeuksellisenä mutta ei väliaikaisena ylittymisenä. Näin ollen analyysi viittaa siihen, että perussopimuksessa ja asetuksessa (EY) N:o 1467/97 tarkoitettua alijäämäkriteeriä ei lähtökohtaisesti noudateta.

3. MERKITYKSELLEISET TEKIJÄT

Perussopimuksen 126 artiklan 3 kohdassa määrätään, että jos jäsenvaltio ei täytä jommankumman tai kummankaan arviointiperusteen mukaisia vaatimuksia, komissio laatii asiasta kertomuksen. Kertomuksessa on otettava huomioon myös se, ylittääkö julkistalouden alijäämä julkiset investointimenot, sekä muut merkitykselliset tekijät, jäsenvaltion keskipitkän aikavälin taloudellinen tilanne ja talousarviotilanne mukaan luettuina.

Näitä tekijöitä kuvataan tarkemmin asetuksen (EY) N:o 1467/97 2 artiklan 3 kohdassa, jonka mukaan huomioon on otettava myös ”muut tekijät, joita kyseinen jäsenvaltio pitää merkityksellisinä arvioitaessa kokonaisvaltaisesti alijäämä- ja velkaperusteiden noudattamista ja jotka jäsenvaltio on esittänyt neuvostolle ja komissiolle”.

Tämänhetkessä tilanteessa keskeinen huomioon otettava lisätekijä vuoden 2020 osalta on covid-19-pandemian taloudellinen vaikutus. Pandemia vaikuttaa erittäin merkittävästi julkisen talouden tilanteeseen ja johtaa erittäin epävarmoihin näkymiin. Pandemia on johtanut myös yleisen poikkeuslausekkeen aktivoimiseen.

3.1. Covid-19-pandemia

Covid-19-pandemia on johtanut merkittävään talouden häiriöön, jolla on huomattava kielteinen vaikutus kaikkialla Euroopan unionissa. Vaikutukset BKT:n kasvuun riippuvat sekä pandemian että niiden toimenpiteiden kestosta, joita kansalliset viranomaiset toteuttavat ja joita toteutetaan Euroopan tasolla ja globaalisti pandemian leviämisen hidastamiseksi, tuotantokapasiteetin suojelemiseksi ja kokonaiskysynnän tukemiseksi. Jäsenvaltiot ovat jo ottaneet tai ovat ottamassa käyttöön budjettitoimenpiteitä, jotta voidaan lisätä terveydenhuoltojärjestelmien kapasiteettia ja tarjota apua niille ihmisille ja aloille, joita kriisi erityisesti koettelee. Lisäksi on otettu käyttöön merkittäviä maksuvalmiustukitoimenpiteitä ja muita takauksia. Toimivaltaisten tilastoviranomaisten on tutkittava yksityiskohtaisempien tietojen perusteella, onko kyseisillä toimenpiteillä välitöntä vaikutusta julkisen talouden rahoitusasemaan. Nämä toimenpiteet yhdistettynä talouden toimeliaisuuden vähenemiseen kasvattavat julkisen talouden alijäämiä ja heikentävät velka-asemia huomattavasti.

3.2 Keskipitkän aikavälin taloudellinen tilanne

Covid-19-pandemia koettelee voimakkaasti Tšekin taloutta vuonna 2020. Komission kevään 2020 talousennusteen mukaan BKT:n odotetaan supistuvan 6,2 prosenttia vuonna 2020, koska ulkoinen kysyntä vähenee ja sulkutoimet haittaavat talouden toimeliaisuutta. Investointien odotetaan supistuvan jyrkästi, mikä johtuu arvoketjujen häiriöistä, kasvavasta epävarmuudesta ja työvoimapulasta sulkutoimien aikana. Myös vaikutus kauppaan on suuri Tšekin viennin rakenteen vuoksi. Tämä on lieventävä tekijä arvioitaessa, noudattaako Tšekki alijäämäkriteeriä vuonna 2020. Talouden odotetaan elpyvän vähitellen vuonna 2021 ja kasvavan 5 prosenttia, mutta jäävän alle vuoden 2019 tason. Kasvun ennustetaan olevan seurausta pääasiassa yksityisen kulutuksen ja investointien kasvusta. Myös työttömyyden odotetaan lisääntyvän siten, että se on noin 5 prosenttia vuonna 2020, mutta sen kasvua hillitsevät hallituksen toimenpiteet, aiemmin vallinnut työmarkkinoiden kireys ja määräaikaisten työsopimusten vähäinen osuus. Lyhyen aikavälin makrotaloudellisiin näkymiin liittyy kuitenkin paljon epävarmuutta.

3.3 Julkisen talouden keskipitkän aikavälin rahoitusasema

Toteutumatietojen ja komission kevään 2020 talousennusteen perusteella Tšekki noudatti julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitettaan vuonna 2019.

Pandemian alkamisen jälkeen valtion vuoden 2020 talousarviota oli tarkistettava siten, että se on 5,5 prosenttia alijäämäinen suhteessa BKT:hen. Vuoden 2020 lähentymisohjelmassa annetaan tietoja merkittävistä toimenpiteistä pandemian hillitsemiseksi ja talouden tukemiseksi. Viranomaisten mukaan talouteen 22. huhtikuuta 2020 mennessä myönnetyn suoran finanssipoliittisen tuen kokonaismäärä oli noin 4 prosenttia suhteessa BKT:hen, ja siitä 2,2 prosenttia suhteessa BKT:hen oli menoja. Nämä toimenpiteet toteutetaan julkisten sektorin palkkojen, eläkkeiden ja muiden sosiaalietuuksien aiemmin sovittujen korotusten lisäksi. Myös joistakin uusista toimenpiteistä on keskusteltu, ja nekin voivat vaikuttaa valtion talousarvioon. Kaiken kaikkiaan ohjelmassa ennakoidaan 5,1 prosentin alijäämää suhteessa BKT:hen vuonna 2020.

Lähentymisohjelman mukaan alijäämä todennäköisesti supistuu 4,1 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2021. Verotulojen elpymisen odotetaan olevan vaatimatonta, kun taas juoksevien menojen odotetaan lisääntyvän edelleen. Parlamentti hyväksyi hiljattain muutoksen finanssipoliittista vastuuta koskevaan lakiin nopeassa käsittelyssä, Tšekin finanssipoliittista neuvostoa kuulematta, ja antoi näin liikkumavaraa covid-19-taudista aiheutuviin elvytystarpeisiin liittyville toimenpiteille. Muutos kasvatti rakenteellisen alijäämän enimmäismäärää 1 prosentista 4 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2021. Tämä ylittää keskipitkän aikavälin tavoitteen, joka on 0,75 prosentin rakenteellinen alijäämä, ja mahdollisti asteittaisen sopeuttamisen vuosina 2022–2027 siten, että vuotuinen vakauttaminen on vähintään 0,5 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen vuosina 2022–2027.

3.4 Muut jäsenvaltion esittämät tekijät

Tšekin viranomaiset toimittivat 11. toukokuuta 2020 kirjeen, jossa ne ilmoittivat asetuksen (EY) N:o 1467/97 2 artiklan 3 kohdassa tarkoitetut merkitykselliset tekijät. Edellä tässä kertomuksessa esitetty analyysi kattaa jo suurimman osan viranomaisten esittämistä keskeisistä tekijöistä.

4. PÄÄTELMÄT

Lähentymisohjelman mukaan Tšekin julkisen talouden alijäämä kasvaa 5,1 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2020. Tämä ylittää perussopimuksessa asetetun 3 prosentin viitearvon suhteessa BKT:hen eikä ole sitä lähellä. Viitearvon ennakoitua ylittymistä pidetään poikkeuksellisenä mutta ei väliaikaisena.

Perussopimusta ja vakaus- ja kasvusopimusta noudattaen tässä kertomuksessa on tarkasteltu myös merkityksellisiä tekijöitä.

Koska ennakoitu alijäämä on selvästi yli 3 prosenttia suhteessa BKT:hen eikä ylitys ole väliaikainen ja kun otetaan huomioon kaikki merkitykselliset tekijät, analyysi viittaa siihen, että perussopimuksessa ja asetuksessa (EY) N:o 1467/1997 määriteltyä alijäämäkriteeriä ei noudateta.